

programmaboekje

17-22 december 2019

A portrait of Peter Dijkstra, a man with a short beard and balding head, wearing a dark shirt. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a vibrant red with a circular, textured pattern of fine white lines radiating from the center, creating a tunnel-like effect.

Weihnachts- Oratorium

I

met Akademie für Alte Musik Berlin
o.l.v. chef-dirigent Peter Dijkstra

nederlands
kamerkoor

Concertdata

di. 17 december 2019 19:30

Grote of Sint-Gudulakerk - Lochem

wo. 18 december 2019 19:30

Het Koninklijk Concertgebouw - Amsterdam

vr. 20 december 2019 19:30

Grote of Jacobijnerkerk - Leeuwarden

za. 21 december 2019 19:30

Pieterskerk - Leiden

zo. 22 december 2019 15:00

TivoliVredenburg - Utrecht

Programma

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Weihnachts-Oratorium (BWV 248)

Integrale uitvoering - alle 6 cantates

Erster Teil

Am ersten Weihnachtsfeiertag

Zweiter Teil

Am zweiten Weihnachtsfeiertag

Dritter Teil

Am dritten Weihnachtsfeiertag

· **pauze** ·

Vierter Teil

Am Feste der Beschneidung Christi

Fünfter Teil

Am Sonntage nach Neujahr

Sechster Teil

Am Fest der Erscheinung Christi

Uitvoerenden

Peter Dijkstra *chef-dirigent*

Solisten

Hannah Morrison *sopraan*
Maarten Engeltjes *countertenor*
Topi Lehtipuu *Evangelist, tenor*
Matthias Winckler *bas*

Nederlands Kamerkoor

sopranen

Annet Lans
Mónica Monteiro
Elisabeth Blom
Bobbie Blommestijn*
Elma Dekker
Elise van Es

alten

Marleene Goldstein
Dorien Lievers
Åsa Olsson
Tobias Segura Peralta
Eline Welle

tenoren

Stefan Berghammer
Alberto ter Doest
William Knight
Harry van Berne
Endrik Üksvārav

bassen

Kees Jan de Koning
Gilad Nezer
Matthew Baker
Angus McPhee
Robbert Muuse

*: Echo in nr. 39: Aria

Akademie für Alte Musik Berlin

viol 1

Georg Kallweit *concertmeester*
Daniela Gubatz
Thomas Graewe
Irina Granovskaya
Catherine Aglibut

viol 2

Emmanuelle Bernard
Gudrun Engelhardt
Edburg Forck
Stephan Mai

altviol

Clemens-Maria Nuszbaumer
Annette Geiger
Stephan Sieben

cello

Jan Freiheit
Barbara Kernig

contrabas

Michael Neuhaus

luit

Rosario Conte

fluit

Laure Mourot
Andrea Theinert

hobo

Xenia Löffler
Michael Bosch
Markus Müller
Adam Masters

fagot

Stephan von Hoff

hoorn

Erwin Wieringa
Miroslav Rovenský

trompet

Martin Patscheider
Christian Gruber
Sebastian Kuhn

pauken

Paul Bramböck

orgel

Raphael Alpermann

Biografieën

PETER DIJKSTRA (dirigent)

Peter Dijkstra is één van de meest vooraanstaande koordirigenten van deze tijd. Hij studeerde koordirectie, orkestdirectie en solozang aan de conservatoria van Den Haag, Köln en Stockholm en behaalde zijn diploma's summa cum laude met onderscheiding. Met de toekenning van de Kersjes-van de Groenekanbeurs voor jonge orkest-dirigenten in 2002 en het winnen van de eerste prijs van de Eric Ericson Award 2003 in Stockholm werd zijn internationale carrière in gang gezet.

Van 2005 tot 2016 was Peter Dijkstra artistiek leider van het Chor des Bayerischen Rundfunks, en onder zijn leiding ontwikkelde dit ensemble zich tot een internationaal gewaardeerd en veelzijdig vocaal ensemble. Van 2007 tot 2018 was Dijkstra aangesteld als chef-dirigent van het Zweeds Radiokoor, en trad daarmee in de voetsporen van de legendarische Eric Ericson. In 2019 werd hij door dit gerenommeerde koor benoemd tot ere-dirigent. Na een lange periode als eerste gastdirigent werd Dijkstra in september 2015 chef-dirigent van het Nederlands Kamerkoor en in 2018 werd Dijkstra benoemd tot eerste gastdirigent van het Groot Omroepkoor.

Naast zijn werk bij deze ensembles is hij een graag geziene gast bij vele gerenommeerde professionele koren in Europa, zoals het RIAS Kammerchor Berlijn, SWR Vokalensemble, BBC Singers, het Norske Solist Kor, het Estonian Philharmonic Chamber Choir en Collegium Vocale Gent. Hij wordt alom gezien als een specialist op het gebied van vocale muziek, en voelt zich thuis in een breed spectrum aan muziekstijlen. Zijn interpretaties van

de grote oratoria van Mozart, Händel en Bach werden in Duitsland zeer geroemd, en onder het label BR Klassik zijn vele van deze werken op cd verschenen. Zijn cd's werden meermaals met prijzen bekroond, en in 2014 ontving het Chor des Bayerischen Rundfunks de ECHO Klassik voor het Beste Ensemble. Recentelijk ontving zijn Pärt-portret met het Chor des Bayerischen Rundfunks onder het BR-Klassik-label een 10 in Luister, en in 2015 werd ditzelfde ensemble gelauwerd met de Bayerischer Staatspreis für Musik. Zijn cd met a cappella-koorwerken van Johannes Brahms, opgenomen met het Zweeds Radiokoor, werd in 2015 met een Edison Klassiek onderscheiden.

Ook bij gerenommeerde orkesten is Dijkstra een graag geziene gast. Hij werd als gastdirigent uitgenodigd bij o.a. het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, het Münchener Kammerorchester, Scottish Chamber Orchestra, Deutsche Symphonieorchester Berlin, het Swedish Radio Orchestra, het Japan Philharmonic Orchestra en in Nederland bij o.a. het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Noord Nederlands Orkest, het Radio Filharmonisch Orkest en het Residentie Orkest. Een speciaal oogmerk richt Dijkstra op het werken met barokorkesten als Concerto Köln, Akademie für Alte Musik Berlin en B'ROCK.

Dijkstra zet zich speciaal in voor de verbinding tussen de professionele muziekpraktijk en de amateurwereld. Hij werkt graag met amateurensembles, en is artistiek leider van vocaal ensemble MUSA. Daarnaast engageert hij zich voor de jonge generatie dirigenten en geeft regelmatig masterclasses, o.a. bij het Dirigentenfo-

rum des Deutschen Musikrates, de Lund International Conductingmasterclass en het Dirigentenforum des Chores des Bayerischen Rundfunks. In 2016 werd Dijkstra aangesteld als Professor voor Koördirectie aan de Hochschule für Musik in Köln.

Peter Dijkstra is erelid van de Royal Swedish Academy of Music. In 2013 werd hem het Gouden Viooltje toegekend, een prijs voor internationaal gerenommeerde musici uit Noord-Nederland, en in 2014 won hij de Eugen Jochum prijs.

Solisten

HANNAH MORRISON (sopraan)

De IJslands-Schotse sopraan Hannah Morrison studeerde zang en piano aan het Conservatorium in Maastricht, vervolgde haar opleiding aan de Hochschule für Musik in Keulen en haalde haar Masterdiploma Uitvoerend Musicus aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen.

Haar concerten brachten haar door heel Europa, naar Noord-Amerika en Japan. Ze heeft opgetreden onder de leiding van Sir John Eliot Gardiner, Masaaki Suzuki, Philippe Herreweghe, Paul Agnew, Herbert Blomstedt, Václav Luks en Peter Dijkstra.

Met ensembles, orkesten en koren als het Gewandhausorchester Leipzig, Boston Symphony Orchestra, English Baroque Soloists, Bach Collegium Japan, Collegium Vocale Gent, Ricercar Consort, B' Rock, Akademie für Alte Musik en Tafelmusik Baroque Orchestra heeft ze gezongen in beroemde concertzalen als de Paris Philharmonie, de Royal Albert Hall in Londen, de Wigmore Hall, de Musikverein in Wenen, de NHK Tokyo en op grote festivals als het Tanglewood Festival (VS), het Festival

Oude Muziek Utrecht en het Bachfest Leipzig.

Hannah's repertoire rijkt van de renaissance en de barok met werken van Monteverdi en Gesualdo, verscheidene werken van Bach, Buxtehude, Purcell en Händel zoals *Dido and Aeneas*, *The Fairy Queen*, *Jephtha*, *Israel in Egypt* en *Joshua* tot aan de klassieke periode met werken als Haydn's *Schöpfung* en *Die Jahreszeiten*, de *Mis in C klein* en het *Requiem* van W.A. Mozart, Mendelssohns *Paulus* en Schumanns *Das Paradies und die Peri*.

Naast haar optredens in concerten is ze een gepassioneerd vertolker van het lied en van madrigalen.

MAARTEN ENGELTJES (countertenor)

De Nederlandse countertenor Maarten Engeltjes zingt zowel barok als eigentijds repertoire. Hij werkt regelmatig samen met Ton Koopman en het Amsterdam Baroque Orchestra & Choir evenals met Peter Dijkstra en het Nederlands Kamerkoor.

Zijn eigentijdse optredens omvatten de wereldpremière van Lera Auerbachs *Dresdner Requiem* met de Staatskapelle Dresden onder leiding van Vladimir Jurowski, Gavin Bryars' *The War in Heaven* in het Muziekgebouw aan 't IJ en de rol van Adschib in Hans Werner Henze's *L'Upupa und der Triumph der Sohnesliebe* dat deel uitmaakte van de NTR Zaterdagmatinee in het Amsterdamse Concertgebouw, gedirigeerd door Markus Stenz.

Opmerkelijke concerten waren de *Hohe Messe* van Bach met de Akademie für Alte Musik Berlin onder leiding van Daniel Reuss, Pergolesi's *Stabat Mater* met

Concerto Köln, en een Europees tournee samen met B'Rock Orchestra met Vivaldi's *Nisi Dominus* en Hasse's *Salve Regina*. Engeltjes soleerde in Händels *Messiah* in Rome met het Orchestra of the Accademia Nazionale di Santa Cecilia, in Bachs *Johannes-Passion* met de Münchener Philharmoniker en eveneens met het Tonhalle-Orchester Zürich, in Bachs *Magnificat* met het Bergen Philharmonic Orchestra onder leiding van Juanjo Mena, en hij gaf een recital van opera aria's van Händel met het Nederlands Kamerorkest in het Amsterdamse Concertgebouw.

Maarten Engeltjes vertolkte verschillende rollen in Händel opera's, waaronder *Bertarido* (Rodelinda) tijdens het Via Stellæ Festival in Santiago de Compostela, *Tolomeo* (Giulio Cesare) met Capella Cracoviensis, *Ottone* (Agrippina) met Combattimento Consort Amsterdam, *Mago Cristiano* (Rinaldo) in de Opéra de Lausanne, en *Polinesso* (Ariodante) onder leiding van Federico Maria Sardelli tijdens het Festival de l'Opéra Baroque van Beaune. Hij trad op als Meraspe (Cavalli's *Artemisia*) samen met La Venexiana, als Creonte (Steffani's *Niobe, regina di Tebe*) met het Boston Early Music Festival Orchestra, als Cherubino (Le nozze di Figaro) in het Tokyo Metropolitan Theatre met NHK Orchestra onder leiding van Michiyoshi Inouem, als L'humana fragilità en als Pisandro (Monteverdi's *Il ritorno d'Ulisse*) met Le Concert d'Astrée onder leiding van Emmanuelle Haïm, en als de Engel in de wereldpremière van Rob Zuidam's opera, *Adam in Ballingschap*, bij de Nederlandse Nationale Opera.

Hoogtepunten dit seizoen zijn de Johannes-Passion met Ton Koopman en Amsterdam Baroque Orchestra & Choir, de rol van

David in Händels *Saul* met Israel Camerata onder leiding van Avner Biron, en de titelrol in Händels *Solomon* met het Scottish Chamber Orchestra onder leiding van Peter Dijkstra. Daarnaast zingt Engeltjes regelmatig Bach, Vivaldi en Monteverdi, begeleid door zijn eigen ensemble, PRJCT Amsterdam.

TOPI LEHTIPUU (Evangelist, tenor)

Topi Lehtipuu geniet de reputatie één van Finlands meest veelzijdige artiesten te zijn. Hij zingt repertoire in het hele spectrum van oude muziek tot contemporaine stukken. Recente hoogtepunten waren zijn goed ontvangen interpretaties van de rol van het Monster in *Frankenstein*, een nieuwe opera van mark Gray, een opdrachtcompositie van La Monnaie/De Munt, en het opzetten van het multi-disciplinaire Monteverdi-project *Third Practice* met de bekende dansgroep Tero Saarinen Company.

Hoogtepunten van dit seizoen vormen de rol van heks in *Hänsel und Gretel* en *The Messiah* met het Melbourne Symphony Orchestra, Brittens *Spring Symphony* met het Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra en zijn terugkeer naar Salzburg om de *Vesperae Solemnes de Confessore Vesperae Solemnes de Confessore* te zingen tijdens Salzburg Mozartwoeke.

In het Salzburg Festival 2016 zong Topi de rol van de 'Stotterende Profeet' in de wereldpremière van Eötvös' *Oratorium Balbulum* met het Vienna Philharmonic Orchestra gedirigeerd door Daniel Harding, met daaropvolgend optredens door heel Europa en in Australië. Daarvoor zong hij o.a. in Glücks *Iphigénie en Tauride* (Pylade) in het Salzburg Whitsun Festival en in semi-ge-

ensceneerde uitvoeringen van Bach's *Matthäus Passion* met Peter Sellars, Sir Simon Rattle en het Berlin Philharmonic.

Topi wordt geregeld gevraagd om nieuwe werken uit te voeren van componisten als Peter Eötvös, Nico Muhly, vermaard Fins componist Jukka Tiensuu wier werk *Mora* voor Topi geschreven is en opgenomen in 2017, en Britt Deans *From Melodious Lay* met Zürichs Tonhalle Orkest.

Topi heeft daarnaast een carrière als artistiek adviseur en curator. Van 2015 tot 2018 was hij directeur van het Helsinki Festival en artistiek leider van zowel het Turku Music Festival (2010-2015) en de Joroinen Music Days, een kamermuziekfestival in Oost-Finland.

MATTHIAS WINCKHLER (bas)

Bas-bariton Matthias Winckhler (München, 1990) begon zijn muzikale onderwijs bij de Bavarian Vocal Academy en vervolgde zijn studies aan de Salzburg Mozarteum Universiteit in de klas van Andreas Macco en de Liedklas van Wolfgang Holzmaier. Hij deed mee aan diverse masterclasses en ontving beurzen van de Walter & Charlotte Hamel Foundation en de Walter Kaminsky Foundation.

In 2017 ontving hij de Trude Eipperle Rieger Advancement Prize. In 2014 won hij de Eerste Prijs in de Salzburg International Mozart Competition en de Mozarteum Foundation Special Prize. Tevens is hij laureaat van de International Johann Sebastian Bach Competition in Leipzig in 2012, de National Junior Voice Competition in Berlijn in 2010, en de Schubert Lied Duo Competition in Dortmund in 2014.

Dirigenten waarmee Matthias Winckhler heeft gewerkt, zijn o.a. Giovanni Antonini, Karl-Friedrich Beringer, Fabio Bonizzoni, Hans Graf, Jordi Savall, Masaaki Suzuki, en Jos van Veldhoven. Hij gaf concerten met orkesten en ensembles als de Akademie für Alte Musik Berlin, het Vienna Philharmonic, de Salzburg Camerata, het Salzburg Mozarteum Orkest, het Dresden Philharmonic, het Hamburg State Philharmonic Orchestra, the Nederlandse Bachvereniging, Bach Collegium Japan, en het Oslo Philharmonic. Ook trad hij op op beroemde festivals als het Salzburg Festival, het Kissingen Summer Festival, het Leipzig Bachfest, de Thuringian Bach Weeks en de Salzburg Mozart Week.

Van 2015 tot 2018 was hij lid van het vaste solistenensemble van de Hannover State Opera, waar hij de rollen zong van Graaf Almaviva (*Le Nozze di Figaro*), Papageno (*Die Zauberflöte*), Albert (*Werther*), Belcore (*L'elisir d'amore*), en Tom (in Henze's *Die englische Katze*).

Ook het Lied behoort tot Winckhlers krachten als artiest en hij geeft regelmatig recitals. In hedendaagse muziek heeft hij samengewerkt met componisten als Nikolaus Brass, Friedrich Cerha, Manfred Trojahn en Gerhard Wimberger, waarin hij ook een aantal wereldpremières heeft gezongen.

HET NEDERLANDS KAMERKOOR

Het Nederlands Kamerkoor behoort ruim 80 jaar tot de wereldtop. Het staat vanaf het prille begin bekend om zijn avontuurlijke en vernieuwende koers: met het uitzetten van opdrachten aan grote componisten en jong talent, met de ontwikkeling van nieuwe vormen, en met spannende samenwerkingen. Het leidt tot concerten die ontroeren én prikkelen.

Het Nederlands Kamerkoor wordt geroemd door tot critici in binnen- en buitenland: "Het Nederlands Kamerkoor blijkt voor de koormuziek wat het Concertgebouworkest is voor de orkestmuziek: een toonaangevend topensemble", aldus de Volkskrant (2016). In december 2017 ontving het Nederlands Kamerkoor de klassieke muziekprijs van de VSCD, De Ovatie, voor het concertprogramma *Via Crucis* onder leiding van Reinbert de Leeuw.

Educatie en participatie maken onlosmakelijk deel uit van de missie van het koor. Het Nederlands Kamerkoor verzorgt workshops en 'adopteert' koren als voorprogramma van zijn eigen concerten. Getalenteerde, jonge zangers krijgen in het talentontwikkelingstraject *NKK NXT* een kans te experimenteren met nieuwe vormen van koormuziek.

Sinds 2015 is Peter Dijkstra chef-dirigent van het koor. Hij is een van de meest gevraagde koordirigenten ter wereld en staat keer op keer garant voor sprankelende uitvoeringen. Zijn voorgangers waren Hans van de Hombergh, Kerry Woodward, Uwe Gronostay, Tõnu Kaljuste, Stephen Layton en Risto Joost. Het koor werd opgericht door Felix de Nobel, die tot 1972 de eerste chef-dirigent was.

Sinds 2015 is het Nederlands Kamerkoor gevestigd in Utrecht.

AKADEMIE FÜR ALTE MUSIK BERLIN

De Akademie für Alte Musik Berlin (Akamus) is opgericht in 1982 in Berlijn. Sinds het begin is het één van de meest toonaangevende kamerorkesten ter wereld geweest op authentieke instrumenten en kan het terugkijken op een ongehoord

succesvolle geschiedenis. Akamus is een welkome gast in concertzalen over de hele wereld, met tours naar verre oorden als de VS en Azië.

Akamus heeft zichzelf gevestigd als één van de hoekstenen van het culturele leven in Berlijn: het ensemble heeft al ruim 30 jaar een eigen concertserie in Konzerthaus Berlin en werkt sinds 1994 regelmatig samen met de Staatsoper Berlin. Daarnaast heeft Akamus een eigen concertserie in het Prinzregententheater in München sinds 2012.

Akamus treedt op met verschillende bezettingen en repertoire, van kamermuziek tot symfonische werken. Hoewel Akamus ook veel samenwerkt met gastdirigenten, zijn op de bok regelmatig de drie concertmeesters Bernhard Forck, Georg Kallweit en Stephan Mai te vinden.

Het ensemble heeft een uitzonderlijk nauwe en langdurige samenwerking met René Jacobs. Hun gezamenlijke passie voor het verkennen van nieuwe wegen heeft geleid tot de herontdekking van vele opera's en oratoria, die positieve kritieken oogstten. Hun opnames van Mozarts *Die Entführung aus dem Serail* en Bachs *Matthäus-* en *Johannes Passion* ontvingen verscheidene prijzen en hun producties in Theater an der Wien in Wenen worden geroemd door de internationale pers.

Akamus heeft recent enkele cd's uitgebracht met onder andere Bach's vioolconcert met Isabelle Faust, Concerti Grossi van Händel, Bruckners Requiem in D en Haydn's Missa Cellensis samen met het RIAS Kammerchor.

Daarnaast heeft Akamus een succesvolle samenwerking met het RIAS-Kammerchor, waarmee verscheidene prijswinnende opnames zijn gemaakt. Ook werkt Akamus samen met het Chor des Bayerischen Rundfunks. Reguliere gasten zijn gerenommeerde solisten als Isabelle Faust, Andreas Staier, Alexander Melnikov, Anna Prohaska, Werner Güra, Michael Volle and Bejun Mehta.

Samen met de Sasha Waltz&Guests dance company heeft Akamus succesvolle producties ontwikkeld als *Dido & Aeneas* en *Medea*.

Akamus heeft meer dan een miljoen cd's verkocht en haar opnames hebben alle belangrijke prijzen voor klassieke cd's gewonnen, zoals de Grammy, Diapason d'Or, Cannes Classical, Gramophone, Edison, MIDEM Classical, Choc de l'année en de Jahrespreis der Deutschen Schallplattenkritik. In 2006 ontving Akamus de Telemann prize of Magdeburg en in 2014 zowel de Bach Medal als de Echo Klassik.

De meest recente cd-producties van Akamus behelzen Bachs *Dialogue Cantatas* met Sophie Karthäuser and Michael Volle, Bruckners *Missa solemnis* met het RIAS Kammerchor onder leiding van Łukasz Borowicz, *Cantata*, een nieuwe opname met Bejun Mehta, en Mozart's *Mis in C klein* met het Chor des Bayerischen Rundfunks onder leiding van Howard Arman.

PROGRAMMATOELICHTING

Bachs *Weihnachts-Oratorium* is de ideale manier om kerst feestelijk in te luiden. Volgens traditie werken het Nederlands Kamerkoor en chef-dirigent Peter Dijkstra ieder jaar samen met een ander topensemble en solisten van wereldformaat. Dit jaar werkt het Nederlands Kamerkoor samen met het baanbrekende Praagse barokgezelschap Collegium 1704. En uiteraard klinkt bij het Nederlands Kamerkoor, zoals altijd, het complete *Weihnachts-Oratorium*: van de feestelijke cantate voor Eerste Kerstdag tot die voor Driekoningen. Een mooiere manier om de feestdagen in te gaan is er haast niet.

J.S. BACH: WEIHNACHTS-ORATORIUM

We schrijven Leipzig, najaar 1734. De director musicus van de stad, Johann Sebastian Bach, zit achter zijn schrijftafel met muzikale plannen voor de komende kerstperiode. Hij zet zijn pruik af en neemt een slok uit een pul bier. Zes cantates moet hij laten horen, zo rekent hij, tijdens de erediensten van Eerste Kerstdag tot en met 6 januari, het feest van Epifanie. Zes werken, bedenkt hij, die op zichzelf kunnen staan maar ook een logisch verband moeten krijgen en zo samen een oratorium kunnen vormen. De ingrediënten ziet hij ook voor zich, omdat hij die al eerder in zijn passiestukken beproefde: het evangelieverhaal als rode draad en daarom heen koorstukken die de stemming en affecten groots onderstrepen, aria's met beschouwende teksten, hier en daar een reflectief arioso én de bij de kerkgangers bekende lutherse koralen.

Recycling

De deadline nadert en dat kan een probleem worden. Bach heeft zijn handen vol

aan componeren, lesgeven, zijn kerkbaan en het leiden van het veredelde studentenorkest dat hij de laatste jaren onder zijn hoede heeft. In zijn hoofd galmen nog de klanken na van de gelegenheidscantates die hij vorig jaar schreef voor Saksische vorsten. Zoals wel vaker overweegt hij dit materiaal te recyclen: het scheelt tijd én meer mensen kunnen nu genieten van de fraaie klanken. De feestelijke 'cantates', zo stelt hij zich voor, vormen samen met een eerder geschreven kerkcantate de pijlers van het nieuwe oratorium. De evangelieteksten uit Mattheus en Lucas die op de betreffende feestdagen vanaf de kansel klinken moeten in recitatieven worden verwerkt. Er moet een tekstschrijver gevonden worden; misschien kan hij weer aankloppen bij Picander, wiens piëtistische poëzie hij al veel vaker verklankte. Bladerend door zijn oude manuscripten vermoedt de Thomaskantor dat het moet lukken: een verjaardagscantate voor een wereldlijk vorst kan toch zonder al te veel problemen worden omgeschreven voor de verjaardag van de goddelijke koning? Uit de losse pols schrijft hij alvast een harmonisatie van het kerstkoraal *Vom Himmel hoch*. De ideeën blijven komen: de melodie van het passiekoraal *O Haupt voll Blut und Wunden* moet erin, om de verbinding met het lijden van Christus te leggen. De tederheid van het kerstverhaal moet een plaats krijgen, de jubel van de engelen, de verwondering en de aanbidding van de herders...

Eenheid

Het is niet ondenkbaar dat het ongeveer zo ging, een kleine 300 jaar geleden, toen Bach zich aan zijn *Oratorium Nativitatis Tempori Christi* zette. Dat hij de zes losse cantates als een geheel beschouwde, blijkt

uit de tekstboekjes die hij voor de kerk-gangers laat drukken. Een fraaie eenheid vormen de drie eerste cantates (voor de eerste drie kerstdagen) waarvan nummer 1 en 3 in dezelfde toonsoort, D groot, staan en zijn ingekleurd met de bijbehorende feestelijke trompetten en pauken. Cantate 1 en 2 worden verbonden door het koraal 'Vom Himmel hoch'. Min of meer apart staat cantate 4 (voor Nieuwjaar) waarin twee hoorns aanschuiven. In cantate 5 ontbreken net als in nummer 2 de koperblazers. Qua toonsoort (A groot) sluit dit deel aan bij cantate 6, die (afgezien van het ontbreken van de fluitpartijen) dezelfde toonsoort en instrumentale bezetting heeft als 1 en 3. Het slotkoraal van nummer 6 krijgt dezelfde als het openingskoraal van nummer 1.

Tekst

Volgens plan verwerkt Bach in zijn *Weihnachts-Oratorium* de kort ervoor geschreven *drammi per musiche* (BWV 213–214), waarvan hij koren en aria's verdeelt over de verschillende cantates, ander oud materiaal en een recente kerkcantate (die als nummer 6 een plaats krijgt). Ze zijn door een onbekend gebleven dichter van nieuwe teksten voorzien, die vaak wonderwel passen in de nieuwe context. Er is wel gesuggereerd dat Bach bij het schrijven van de wereldlijke cantates al bedacht moet hebben dat ze in het oratorium een plaats zouden krijgen. Met dit hergebruik onderstreept Bach de stelling van de 18de-eeuwse theoloog Gottfried Ephraim Scheibel: "Er is wat het beroeren van de emoties betreft geen verschil tussen religieuze en wereldlijke muziek." Het vreugdevolle affect van bijvoorbeeld het openingskoraal *Jauchzet, frohlocket!*, is hetzelfde als dat van de oorspronkelijke cantatedeel *Tönet*

*ih*r Pauken, waarin overigens de pauken-slagen nog beter passen. Hoe subtiel en handig Bach tekst en muziek laat samengaan is onder meer goed te zien in de aria *Bereite dich Zion*. In de oorspronkelijke wereldlijke cantate gaat deze aria over de vertoornde Griekse godenzoon Hercules; in de nieuwe versie is de toon, in overeenstemming met de adventstekst, mild en 'zärtlich'. In de wereldlijke cantate spelen twee violen unisono en staccato; in het *Weihnachts-Oratorium* verandert Bach de frasering: de tonen klinken minder bits, en een van de violen wordt door de oboe d'amore vervangen. Ook in andere aria's past Bach af en toe de instrumentatie aan en zet hij de oudere werken in een toonsoort die beter in het tonale plan passen.

Siciliano

Bach schrijft voor het *Weihnachts-Oratorium* niet alleen nieuwe recitatieven en geraffineerd geharmoniseerde koralen. Ook nieuwe delen krijgen een plek. Tot de hoogtepunten behoren de wondermooie inleiding tot de tweede cantate, waarin de herders (blazers) en de engelen (strijkers) in een Italiaanse siciliano een prachtige dialoog aangaan én de aria *Schliesse mein Herze* voor de alt (in het *Weihnachts-Oratorium* de stem van Maria). Door al dit nieuwe materiaal moeiteloos te verbinden met het oude voegt de 49-jarige Bach een nieuw meesterwerk toe aan zijn oeuvre.

Dirk Luijmes

Weihnachts-Oratorium

Cantate I: Jauchzet, frohlocket! Auf, preiset die Tage

1. KOOR

Jauchzet, frohlocket, auf, preiset die Tage,
rühmet, was heute der Höchste getan!
Lasset das Zagen, verbannet die Klage,
stimmet voll Jauchzen und Fröhlichkeit an!
Dienet dem Höchsten mit herrlichen Chören,
laßt uns den Namen des Herrschers verehren!

Juich en jubel, prijs de dagen,
roem wat de Allerhoogste heden heeft gedaan!
Houd op met aarzelen, verban het klagen,
hef een vrolijk gejuich aan!
Dien de Allerhoogste met prachtige koren,
laten wij de naam van de Heerser vereren!|

2. RECITATIEF (Evangelist)

Es begab sich aber zu der Zeit,
daß ein Gebot von dem Kaiser Augusto ausging,
daß alle Welt geschätzt würde.
Und jedermann ging, daß er sich schätzen ließe,
ein jeglicher in seine Stadt.
Da machte sich auch auf Joseph aus Galiläa,
aus der Stadt Nazareth,
in das jüdische Land zur Stadt David,
die da heißet Bethlehem; darum,
daß er von dem Hause und Geschlechte
David war:
auf daß er sich schätzen ließe
mit Maria, seinem vertrauten Weibe,
die war schwanger.
Und als sie daselbst waren,
kam die Zeit, daß sie gebären sollte.

Het geschiedde in die dagen
dat er een bevel uitging van keizer Augustus,
dat iedereen moest worden ingeschreven.
En iedereen ging op reis om zich te laten
inschrijven, ieder naar zijn eigen stad.
Ook ging op weg Jozef uit Galilea,
uit de stad Nazareth,
naar Judea naar de stad van David
die Bethlehem heet, omdat
hij uit het huis en het geslacht van
David was,
om zich te laten inschrijven met Maria,
zijn ondertrouwde vrouw,
die zwanger was.
En toen ze daar waren,
kwam het moment dat ze zou baren.

3. RECITATIEF (Alt)

Nun wird mein liebster Bräutigam,
nun wird der Held aus Davids Stamm
zum Trost, zum Heil der Erden
einmal geboren werden.
Nun wird der Stern aus Jakob scheinen,
sein Strahl bricht schon hervor.
Auf, Zion, und verlasse nun das Weinen,
dein Wohl steigt hoch empor!

Nu zal mijn liefste bruidegom,
nu zal de held uit de stam van David
tot troost, tot heil van de aarde
geboren worden.
Nu zal de ster uit Jacob schijnen,
zijn stralen worden al zichtbaar.
Komaan, Sion, houd nu op met wenen,
je heil stijgt hoog op!

4. ARIA (A)

Bereite dich, Zion, mit zärtlichen Trieben,
den Schönsten, den Liebsten bald
bei dir zu sehn!

Deine Wangen müssen heut viel
schöner prangen,
eile, den Bräutigam sehnlichst zu lieben!

Bereid je erop voor, Sion,
met tedere gevoelens,
dat je weldra de mooiste,
de liefste bij je zult zien!

Je wangen moeten vandaag nog blozender zijn,
haast je om je bruidegom vurig lief te hebben!

5. KORAAL

Wie soll ich dich empfangen
und wie begegn' ich dir?

O aller Welt Verlangen,
o meiner Seelen Zier!

O Jesu, Jesu, setze
mir selbst die Fackel bei,
damit, was dich ergötze,
mir kund und wissend sei!

Hoe moet ik u ontvangen
en hoe ontmoet ik u?

O, ieders verlangen,
o, sieraad van mijn ziel!

O Jezus, Jezus, licht
mij zelf bij met de fakkel
opdat ik begrijp en weet
wat u behaagt!

6. RECITATIEF (Evangelist)

Und sie gebär ihren ersten Sohn
und wickelte ihn in Windeln
und legte ihn in eine Krippen,
denn sie hatten sonst keinen
Raum in der Herberge.

En zij baarde haar eerste zoon
en wikkelde hem in doeken
en legde hem in een kribbe,
want er was voor hen geen
plaats in de herberg.

7. RECITATIEF (Bas) / KORAAL (Sopranen)

Er ist auf Erden kommen arm,
Wer will die Liebe recht erhöh'n,
die unser Heiland vor uns hegt?
daß er unser sich erbarm
Ja, wer vermag es einzusehen,
wie ihn der Menschen Leid bewegt?
und in dem Himmel mache reich
Des Höchsten Sohn kömmt in die Welt,
weil ihm ihr Heil so wohl gefällt,
und seinen lieben Engeln gleich.
So will er selbst als Mensch geboren werden.
Kyrieleis!

Hij is arm op aarde gekomen
Wie kan genoeg de liefde prijzen
die onze Heiland voor ons koestert?
om zich over ons te ontfermen,
Ja, wie kan begrijpen
hoe het leed van de mensen hem raakt?
en ons rijk te maken in de hemel
De zoon van de Allerhoogste komt in de wereld
omdat haar heil hem zo ter harte gaat,
en gelijk te maken aan zijn lieve engelen.
daarom wil hij zelf als mens geboren worden.
Kyrie eleis!

8. ARIA (B)

Großer Herr, o starker König,
liebster Heiland, o wie wenig
achtetest du der Erden Pracht!
Der die ganze Welt erhält,
ihre Pracht und Zier erschaffen,
muß in harten Krippen schlafen.

Grote Heer, o sterke Koning.
liefste Heiland, o, hoe weinig
hecht u aan de pracht van de aarde!
Hij die de hele wereld bewaart
en haar pracht en tooi heeft geschapen,
moet in een harde kribbe slapen.

9. KORAAL

Ach mein herzliebes Jesulein,
mach dir ein rein sanft Bettelein,
zu ruhn in meines Herzens Schrein,
daß ich nimmer vergesse dein!

Ach, mijn allerliefste Jezuskind,
maak een schoon zacht bedje
om in te rusten in de schrijn van mijn hart,
opdat ik u nooit vergeet!

Cantate II:

Und es waren Hirten in derselben Gegend

10. SINFONIA

11. RECITATIEF (Evangelist)

Und es waren Hirten in derselben Gegend
auf dem Felde bei den Hürden,
die hüteten des Nachts ihre Herde.
Und siehe, des Herren Engel trat zu ihnen,
und die Klarheit des Herren leuchtet um sie,
und sie fürchten sich sehr.

En er waren herders in die streek
in het veld bij de omheide weiden,
die waakten in de nacht over hun kudde.
En zie, de engel van de Heer kwam naar hen toe,
en het licht van de Heer omstraalde hen,
en zij vreesden zeer.

12. KORAAL

Brech an, o schönes Morgenlicht,
und laß den Himmel tagen!
Du Hirtenvolk, erschrecke nicht,
weil dir die Engel sagen,
daß dieses schwache Knäbelein
soll unser Trost und Freude sein,
dazu den Satan zwingen
und letztlich Friede bringen!

Breek aan, o prachtig ochtendlicht
en laat de hemel licht worden!
O herdervolk, schrik niet,
want de engelen vertellen je
dat dit zwakke knaapje
onze troost en onze vreugde zal zijn,
dat hij bovendien de satan zal bedwingen
en ten slotte vrede zal brengen!

13. RECITATIEF (Evangelist, S)

Und der Engel sprach zu ihnen:
(Engel, S) Fürchtet euch nicht, siehe,
ich verkündige euch große Freude,
die allem Volke widerfahren wird.
Denn euch ist heute der Heiland geboren,
welcher ist Christus, der Herr, in der Stadt David.

En de engel sprak tot hen:
Vrees niet, zie,
ik verkondig u een grote vreugde,
die het hele volk ten deel zal vallen.
Want voor jullie is heden de Heiland geboren,
die Christus de Heer is, in de stad van David.

14. RECITATIEF (B)

Was Gott dem Abraham verheißen,
das läßt er nun dem Hirtenchor erfüllt erweisen.
Ein Hirt hat alles das zuvor
von Gott erfahren müssen.
Und nun muß auch ein Hirt die Tat,
was er damals versprochen hat,
zuerst erfüllet wissen.

Van dat wat God aan Abraham had beloofd
toont hij nu de vervulling aan het herderskoor.
Een herder heeft dat alles destijds
van God moeten horen,
en nu moet ook een herder dat
wat hij toen heeft beloofd
als eerste vervuld zien.

15. ARIA (Tenor)

Frohe Hirten, eilt, ach eilet,
eh ihr euch zu lang verweilet,
eilt, das holde Kind zu sehn!
Geht, die Freude heißt zu schön,
sucht die Anmut zu gewinnen,
geht und labet Herz und Sinnen!

Verheugde herders, haast je, ach, haast je,
voordat jullie te lang talmen,
haast je om naar het lieflijke kind te gaan kijken.
Ga, de vreugde is te mooi,
probeer de lieflijkheid te verkrijgen,
ga en laaf hart en zinnen!

16. RECITATIEF (Evangelist)

Und das habt zum Zeichen:
Ihr werdet finden das Kind
in Windeln gewickelt und in einer Krippe liegen.

En laat dit het teken zijn:
jullie zullen het kind vinden in doeken
gewikkeld en liggend in een kribbe.

17. KORAAAL

Schaut hin, dort liegt im finstern Stall,
des Herrschaft gehet überall!
Da Speise vormals sucht ein Rind,
da ruhet itzt der Jungfrau'n Kind.

Kijk toch, daar ligt in de duistere stal
hij die over alles heerst!
Waar eens een rund zijn voedsel zocht,
daar rust nu het kind van de maagd.

18. RECITATIEF (B)

So geht denn hin, ihr Hirten, geht,
daß ihr das Wunder seht:
Und findet ihr des Höchsten Sohn
in einer harten Krippe liegen,
so singet ihm bei seiner Wiegen
aus einem süßen Ton
und mit gesamtem Chor
dies Lied zur Ruhe vor!

Ga dan, herders, ga,
zodat jullie het wonder zien.
En als jullie de zoon van de Allerhoogste vinden,
liggend in een harde kribbe,
zing dan voor hem bij zijn wieg
op zoete toon
en met het hele koor
dit slaapliedje!

19. ARIA (A)

Schlafe, mein Liebster, genieße der Ruh,
wache nach diesem vor aller Gedeihen!
Labe die Brust,
empfinde die Lust,
wo wir unser Herz erfreuen!

Slaap, mijn liefste, geniet van je rust
en ontwaak daarna voor het welzijn van allen!
Verkwik je ziel,
ervaar het genot
dat ons hart verblijdt!

20. RECITATIEF (Evangelist)

Und alsobald war da bei dem Engel
die Menge der himmlischen Heerscharen,
die lobten Gott und sprachen:«

En plotseling was er bij de engel
een groot hemels leger,
dat God loofde en sprak:

21. KOOR

Ehre sei Gott in der Höhe
und Friede auf Erden
und den Menschen ein Wohlgefallen.«

Ere zij God in den hoge,
en vrede op aarde
en in de mensen een welbehagen.

22. RECITATIEF (B)

So recht, ihr Engel, jauchzt und singet,
daß es uns heut so schön gelingt!
Auf denn! wir stimmen mit euch ein,
uns kann es so wie euch erfreuen.

Goed dan, engelen, juich en zing,
omdat ons heden zoiets goeds overkomt!
Komaan, wij zingen met u mee,
wij zijn even blij als u.

23. KORAAL

Wir singen dir in deinem Heer
aus aller Kraft Lob, Preis und Ehr,
daß du, o lang gewünschter Gast,
dich nunmehr eingestellt hast.

Wij zingen voor u in uw leger
uit alle macht uw lof, prijs en eer,
omdat u, o gast naar wie wij zo hebben
verlangd, nu gekomen bent.

Cantate III:

Herrscher des Himmels, erhöere das Lallen

24. KOOR

Herrscher des Himmels, erhöere das Lallen,
laß dir die matten Gesänge gefallen,
wenn dich dein Zion mit Psalmen erhöert!
Höre der Herzen frohlockendes Preisen,
wenn wir dir itzo die Ehrfurcht erweisen,
weil unsre Wohlfahrt befestiget steht!

Heerser van de hemel, luister naar ons gestamel,
geniet van onze zwakke liederen
wanneer uw Sion u met psalmen prijst!
Hoor de jubelende lofzangen van ons hart
wanneer wij u nu eerbied betonen
omdat wij zeker kunnen zijn van ons heil.

25. RECITATIEF (Evangelist)

Und da die Engel von ihnen gen Himmel fuhren,
sprachten die Hirten untereinander:«

En toen de engelen weer naar de hemel voeren,
zeiden de herders tegen elkaar:

26. KOOR

Lasset uns nun gehen gen Bethlehem
und die Geschichte sehen, die da geschehen ist,
die uns der Herr kundgetan hat.

Laten wij nu naar Bethlehem gaan
om te zien wat er is gebeurd
en wat de Heer ons heeft verkondigd.

27. RECITATIEF

Er hat sein Volk getröst',
er hat sein Israel erlöst,
die Hülf aus Zion hergesendet
und unser Leid geendet.
Seht, Hirten, dies hat er getan;
geht, dieses trifft ihr an!

Hij heeft zijn volk getroost,
hij heeft zijn Israel verlost,
de hulp vanuit Sion gezonden
en een einde gemaakt aan ons lijden.
Zie, herders, dat heeft hij gedaan,
ga, dat treffen jullie aan.

28. KORAAL

Dies hat er alles uns getan,
sein groß Lieb zu zeigen an;
des freu sich alle Christenheit
und dank ihm des in Ewigkeit.
Kyrieleis!

Dit heeft hij allemaal voor ons gedaan
om zijn grote liefde te tonen;
laat de hele christenheid zich daarover verheugen
en hem ervoor bedanken in eeuwigheid.
Kyrie eleis!

29. ARIA (Duet) (S, B)

Herr, dein Mitleid, dein Erbarmen
tröstet uns und macht uns frei.
Deine holde Gunst und Liebe,
deine wundersamen Triebe
machen deine Vätertreu
wieder neu.

Heer, uw medelijden, uw ontferming
troost ons en maakt ons vrij.
Uw liefhebbende genade en liefde,
uw wonderbaarlijke gevoelens
maken uw vadertrouw
weer nieuw.

30. RECITATIEF (Evangelist)

Und sie kamen eilend und funden beide,
Mariam und Joseph,
dazu das Kind in der Krippe liegen.
Da sie es aber gesehen hatten,
breiteten sie das Wort aus,
welches zu ihnen von diesem Kind gesaget war.
Und alle, vor die es kam,
wunderten sich der Rede,
die ihnen die Hirten gesaget hatten.
Maria aber behielt alle diese Worte
und bewegte sie in ihrem Herzen.«

En zij gingen haastig en vonden hen beiden,
Maria en Jozef,
en ook het kind, liggend in de kribbe.
En toen ze het hadden gezien,
vertelden zij overal
wat er over dat kind tot hen gezegd was.
En iedereen die het hoorde
verwonderde zich over het verhaal
dat de herders hun hadden verteld
En Maria bewaarde al die woorden
en overwoog ze in haar hart.

31. ARIA (A)

SchlieÙe, mein Herze, dies selige Wunder
fest in deinem Glauben ein!
Lasse dies Wunder, die göttlichen Werke
immer zur Stärke deines schwachen Glaubens
sein!

Mijn hart, berg dit gezegende wonder
stevig op in je geloof!
Laat dat wonder, dat werk van God
altijd kracht geven aan je zwakke geloof!

32. RECITATIEF (A)

Ja, ja, mein Herz soll es bewahren,
was es an dieser holden Zeit
zu seiner Seligkeit
für sicheren Beweis erfahren.

Ja, ja, mijn hart zal bewaren
wat het in deze heerlijke tijd
tot zijn zaligheid
als een betrouwbaar bewijs heeft ervaren.

33. KORAAAL

Ich will dich mit Fleiß bewahren,
ich will dir
leben hier,
dir will ich abfahren,
mit dir will ich endlich schweben
voller Freud
ohne Zeit
dort im andern Leben.

Ik zal u ijverig bewaren,
ik wil hier
voor u leven,
naar u wil ik vertrekken,
met u wil ik ten slotte zweven
vol vreugde
tijdloos
daarginds in het andere leven.

34. RECITATIEF (Evangelist)

Und die Hirten kehrten wieder um,
preiseten und lobten Gott um alles,
das sie gesehen und gehört hatten,
wie denn zu ihnen gesaget war.«

En de herders keerden terug,
prezen en loofden God om alles
wat ze hadden gezien en gehoord,
zoals het hun gezegd was.

35. KORAAL

Seid froh dieweil,
daß euer Heil
ist hie ein Gott und auch ein Mensch geboren,
der, welcher ist
der Herr und Christ
in Davids Stadt, von vielen auserkoren.

(Herhaling nr. 24, Koor)

Cantate IV:

Fallt mit Danken, fallt mit Loben

36. KOOR

Fallt mit Danken, fallt mit Loben
vor des Höchsten Gnadenthron!
Gottes Sohn will der Erden
Heiland und Erlöser werden,
Gottes Sohn
dämpft der Feinde Wut und Toben.

37. RECITATIEF (Evangelist)

Und da acht Tage um waren,
daß das Kind beschnitten würde,
da ward sein Name genennet Jesus,
welcher genennet war von dem Engel,
ehe denn er im Mutterleibe empfangen ward.

38. RECITATIEF (B) / KORAAL (S)

Immanuel, o süßes Wort!
Mein Jesus heißt mein Hort,
mein Jesus heißt mein Leben.
Mein Jesus hat sich mir ergeben,
mein Jesus soll mir immerfort
vor meinen Augen schweben.
Mein Jesus heißet meine Lust,
mein Jesus labet Herz und Brust.
Jesu, du mein liebstes Leben,
meiner Seelen Bräutigam,
Komm! Ich will dich mit Lust umfassen,
mein Herze soll dich nimmer lassen,
der du dich vor mich gegeben
an des bittern Kreuzes Stamm!

Wees verheugd omdat
jullie heil hier is geboren
als God en ook als mens,
hij die de Heer
en de Christus is,
in Davids stad, uit vele verkozen.

Val neer met dank, val neer met lof
voor de genadetroon van de Allerhoogste!
Gods zoon wil de Heiland
en de Verlosser van de aarde worden,
Gods zoon
beteugelt de woede en het geraas van de vijanden.

En toen er acht dagen waren verstreken
en het kind besneden zou worden,
kreeg hij als naam Jezus, de naam die genoemd
was door de engel voordat hij was ontvangen
in de schoot van zijn moeder.

Immanuel, o dierbaar woord!
Mijn Jezus betekent mijn toeverlaat,
mijn Jezus betekent mijn leven,
mijn Jezus heeft zich aan mij gegeven,
mijn Jezus zal mij voortdurend
voor ogen zweven.
Mijn Jezus betekent mijn lust,
mijn Jezus laaft hart en ziel.
Jezus, o mijn liefste leven,
bruidegom van mijn ziel,
Kom, ik wil u hartstochtelijk omhelzen,
mijn hart zal u nooit loslaten,
die zichzelf voor mij hebt gegeven,
aan de stam van het bittere kruis!

ach! So nimm mich zu dir!
Auch in dem Sterben sollst du mir
das Allerliebste sein;
in Not, Gefahr und Ungemach
seh ich dir sehnlichst nach.
Was jagte mir zuletzt der Tod für Grauen ein?
Mein Jesus! Wenn ich sterbe,
so weiß ich, daß ich nicht verderbe.
Dein Name steht in mir geschrieben,
der hat des Todes Furcht vertrieben.

39. ARIA (S)

Flößt, mein Heiland, flößt dein Namen
auch den allerkleinsten Samen
jenes strengen Schreckens ein?
Nein, du sagst ja selber nein,
(Nein!)
Sollt ich nun das Sterben scheuen?
Nein, dein süßes Wort ist da!
Oder sollt ich mich erfreuen?
Ja, du Heiland sprichst selbst ja, (Ja!)

40. RECITATIEF (B) / KORAAAL (S)

Wohlan, dein Name soll allein
in meinem Herzen sein!
Jesu, meine Freud und Wonne,
meine Hoffnung, Schatz und Teil,
So will ich dich entzückt nennen,
wenn Brust und Herz zu dir vor Liebe brennen.
mein Erlösung, Schmuck und Heil,
Hirt und König, Licht und Sonne,
Doch, Liebster, sage mir:
Wie rühm ich dich, wie dank ich dir?
ach! wie soll ich würdiglich,
mein Herr Jesu, preisen dich?

41. ARIA (T)

Ich will nur dir zu Ehren leben,
mein Heiland, gib mir Kraft und Mut,
daß es mein Herz recht eifrig tut!
Stärke mich,
deine Gnade würdiglich
und mit Danken zu erheben!

ach, neem mij tot u!
Ook in het sterven zult u voor mij
zijn wat ik het meeste liefheb;
in nood, gevaar en tegenspoed
kijk ik verlangend naar u,
hoe zou de dood mij op het eind angst kunnen
aanjagen? Mijn Jezus, als ik sterf,
dan weet ik dat ik niet verloren ga.
Uw naam staat in mij geschreven,
die heeft de angst voor de dood verdreven.

Uw naam, mijn Heiland,
boezemt die ook maar
een greintje angst in?
Nee, u zegt immers zelf nee.
(Nee!)
Moet ik het sterven nu vrezen?
Nee, uw dierbare woord is daar!
Of moet ik verheugd zijn?
Ja, mijn Heiland, u zegt zelf ja. (Ja!)

Komaan, alleen uw naam
moet in mijn hart zijn!
Jezus, mijn vreugde en mijn zaligheid,
mijn hoop, mijn schat en mijn deel,
Zo wil ik u noemen in mijn verrukking
wanneer hart en ziel branden van liefde voor u.
mijn verlossing, sieraad en heil,
herder en koning, licht en zon,
Maar, liefste Jezus, zeg mij:
Hoe moet ik u roemen, hoe moet ik u danken?
ach, hoe moet ik u waardig
prijzen, mijn Heer Jezus?

Ik wil alleen tot uw eer leven,
mijn Heiland, geef mij kracht en moed
opdat mijn hart dat heel ijverig doet!
Geef mij de kracht
om uw genade waardig
en dankbaar te prijzen!

42. KORAAL

Jesus richte mein Beginnen,
Jesus bleibe stets bei mir,
Jesus zäume mir die Sinnen,
Jesus sei nur mein Begier,
Jesus sei mir in Gedanken,
Jesu, lasse mich nicht wanken!

Jezus, leid alles wat ik begin,
Jezus, blijf steeds bij mij,
Jezus, beteugel mijn neigingen,
Jezus, wees mijn enige verlangen,
Jezus, wees in mijn gedachten,
Jezus, laat mij niet wankelen!

Cantate V:

Ehre sei dir, Gott, gesungen

43. KOOR

Ehre sei dir, Gott, gesungen,
dir sei Lob und Dank bereit'.
Dich erhebet alle Welt,
weil dir unser Wohl gefällt,
weil anheut
unser aller Wunsch gelungen,
weil uns dein Segen so herrlich erfreut.

Eer zij u, God, toegezongen,
Lof en dank zij u bereid.
Iedereen looft u,
omdat ons heil u ter harte gaat,
omdat heden
de wens van ons allen is uitgekomen,
omdat wij ons zo verheugen in uw zegen.

44. RECITATIEF (Evangelist)

Da Jesus geboren war zu Bethlehem
im jüdischen Lande zur Zeit des Königes Herodis,
siehe, da kamen die Weisen
vom Morgenlande gen Jerusalem und sprachen

Toen Jezus geboren was in Bethlehem
in Judea in de tijd van koning Herodes,
zie, toen kwamen de wijzen
uit het Oosten naar Jeruzalem en zij spraken:

45. KOOR en Alt

Wo ist der neugeborne König der Jüden?
(A) Sucht ihn in meiner Brust,
hier wohnt er, mir und ihm zur Lust!
Wir haben seinen Stern gesehen im Morgenlande
und sind kommen, ihn anzubeten. «
(A) Wohl euch, die ihr dies Licht gesehen,
es ist zu eurem Heil geschehen!
Mein Heiland, du, du bist das Licht,
das auch den Heiden scheinen sollen,
und sie, sie kennen dich noch nicht,
als sie dich schon verehren wollen.
Wie hell, wie klar muß nicht dein Schein,
geliebter Jesu, sein!

Waar is de pasgeborene koning der Joden?«
Zoek hem in mijn hart,
hier woont hij, tot vreugde van mij en van hem!
Wij hebben zijn ster gezien in het Oosten
en zijn gekomen om hem te aanbidden.
Jullie die dat licht hebben gezien,
het is tot jullie heil verschenen!
Mijn Heiland, u, u bent het licht
dat ook voor de heidenen zal schijnen,
en zij, zij kennen u nog niet
terwijl ze u al willen vereren.
Hoe licht, hoe helder, geliefde Jezus,
moet uw schijnsel dan wel niet zijn!

46. KORAAL

Dein Glanz all Finsternis verzehrt,
die trübe Nacht in Licht verkehrt.
Leit uns auf deinen Wegen,
daß dein Gesicht
und herrliches Licht
wir ewig schauen mögen!

47. ARIA (B)

Erleucht auch meine finstre Sinnen,
erleuchte mein Herze
durch der Strahlen klaren Schein!
Dein Wort soll mir die hellste Kerze
in allen meinen Werken sein;
dies lasset die Seele nichts Böses beginnen.

48. RECITATIEF (Evangelist)

Da das der König Herodes hörte,
erschrak er und mit ihm das ganze Jerusalem.

49. RECITATIEF (A)

Warum wollt ihr erschrecken?
Kann meines Jesu Gegenwart
euch solche Furcht erwecken?
O! solltet ihr euch nicht
vielmehr darüber freuen,
weil er dadurch verspricht,
der Menschen Wohlfahrt zu verneuen.

50. RECITATIEF (Evangelist)

Und ließ versammlen alle Hohepriester
und Schriftgelehrten unter dem Volk
und erforschte von ihnen,
wo Christus sollte geboren werden.
Und sie sagten ihm: Zu Bethlehem im jüdischen
Lande; denn also stehet geschrieben
durch den Propheten:
Und du Bethlehem im jüdischen Lande,
bist mitnichten die kleinste onder den Fürsten
Juda; denn aus dir soll mir kommen der Herzog,
der über mein Volk Israel ein Herr sei.

Uw glans slokt alle duisternis op,
de sombere nacht verandert in licht.
Leid ons op uw wegen,
opdat wij uw gezicht
en uw heerlijke licht
eeuwig mogen aanschouwen!

Verlicht ook mijn duistere gedachten,
verlicht mijn hart
met het heldere schijnsel van uw stralen!
Uw woord zal voor mij een fel schijnende kaars zijn
in alles wat ik doe;
zodat mijn ziel niets kwaads kan doen.

Toen koning Herodes dat hoorde,
werd hij zeer bang, en met hem heel Jeruzalem.

Waarom zijn jullie bang?
Kan de aanwezigheid van mijn Jezus
zoveel angst in jullie wekken?
O, zouden jullie er juist niet
blij mee moeten zijn
omdat hij daarmee belooft
het welzijn van de mensen te vernieuwen.

En hij liet alle hogepriesters
en schriftgeleerden uit het volk
bijeenoepelen om hen te vragen
waar de Christus geboren zou worden.
En zij vertelden hem:
In Bethlehem in Judea,
want dit staat geschreven bij de profeet:
En gij Bethlehem in Judea,
gij zijt zeker niet de minste onder de leiders van
Juda; want uit u zal voortkomen de hertog
die heer zal zijn over mijn volk Israel.

51. ARIA (Terzet S, A, T)

(S/T) Ach, wenn wird die Zeit erscheinen?
(T/S) Ach, wenn kömmt der Trost der Seinen?
(A) Schweigt, er ist schon würrlich hier!
(S/T) Jesu, ach so komm zu mir!

Ach, wanneer zal die tijd verschijnen?
Ach, wanneer komt de troost van de zijnen?
Zwijg, hij is werkelijk al hier!
Jezus, ach, kom dan bij mij!

52. RECITATIEF (A)

Mein Liebster herrschet schon.
Ein Herz, das seine Herrschaft liebet
und sich ihm ganz zu eigen gibet,
ist meines Jesu Thron.

Mijn liefste heerst al.
Een hart dat zijn leiderschap liefheeft
en zich geheel aan hem overgeeft,
is de troon van mijn Jezus.

53. KORAAAL

Zwar ist solche Herzensstube
wohl kein schöner Fürstensaal,
sondern eine finstre Grube;
doch, sobald dein Gnadenstrahl
in denselben nur wird blinken,
wird es voller Sonnen dünken.

Weliswaar is zo'n hartekamer
geen fraaie koningszaal
maar eerder een duistere put;
zodra echter de stralen van uw genade
daar gaan schitteren,
lijkt hij met zonlicht gevuld te zijn.

Cantate VI:

Herr, wenn die stolzen Feinde schnauben

54. KOOR

Herr, wenn die stolzen Feinde schnauben,
so gib, daß wir im festen Glauben
nach deiner Macht und Hülfe sehn!
Wir wollen dir allein vertrauen,
so können wir den scharfen Klauen
des Feindes unversehrt entgehn.

Heer, als de trotse vijanden briesen,
geef dan dat wij in een vast geloof
uitzien naar uw macht en hulp!
Wij willen alleen op u vertrouwen,
dan kunnen wij aan de scherpe klauwen
van de vijand ongedeerd ontkomen.

55. RECITATIEF (Evangelist)

Da berief Herodes die Weisen heimlich
und erlernet mit Fleiß von ihnen,
wenn der Stern erschienen wäre?
Und weiset sie gen Bethlehem und sprach:
Zieheth hin und forschet fleißig nach dem
Kindlein, und wenn ihrs findet,
sagt mirs wieder,
daß ich auch komme und es anbete.

Daarop riep Herodes de wijzen in het geheim
bij zich en wilde precies van hen weten
wanneer de ster was verschenen.
En hij stuurde hen naar Bethlehem en sprak:
Ga en doe nauwkeurig onderzoek naar het
kindje, en als jullie het vinden, kom het mij dan
vertellen, opdat ook ik erheen kan gaan om
het te aanbidden.

56. RECITATIEF (S)

Du Falscher, suche nur den Herrn zu fällen,
nimm alle falsche List,
dem Heiland nachzustellen;
der, dessen Kraft kein Mensch ermißt,
bleibt doch in sichrer Hand.
Dein Herz, dein falsches Herz ist schon,
nebst aller seiner List, des Höchsten Sohn,
den du zu stürzen suchst, sehr wohl bekannt.

57. ARIA (S)

Nur ein Wink von seinen Händen
stürzt ohnmächtger Menschen Macht.
Hier wird alle Kraft verlacht!
Spricht der Höchste nur ein Wort,
seiner Feinde Stolz zu enden,
o, so müssen sich sofort
Sterblicher Gedanken wenden.

58. RECITATIEF (Evangelist)

Als sie nun den König gehöret hatten,
zogen sie hin. Und siehe,
der Stern, den sie im Morgenlande
gesehen hatten,
ging für ihnen hin, bis daß er kam und stund
oben über, da das Kindlein war.
Da sie den Stern sahen,
wurden sie hoch erfreuet
und gingen in das Haus
und funden das Kindlein mit Maria,
seiner Mutter, und fielen nieder und beteten es
an und täten ihre Schätze auf
und schenkten ihm Gold,
Weihrauch und Myrrhen.

59. KORAAL

Ich steh an deiner Krippen hier,
o Jesulein, mein Leben;
ich komme, bring und schenke dir,
was du mir hast gegeben.
Nimm hin! es ist mein Geist und Sinn,
Herz, Seel und Mut, nimm alles hin,
und laß dirs wohlgefallen!

O valserik, probeer jij maar de Heer te vernietigen,
gebruik maar alle valse listen
om de Heiland te vervolgen;
hij wiens kracht geen mens kan meten
blijft toch in veilige handen.
Jouw hart, jouw valse hart met al zijn listen
is bij de Zoon van de Allerhoogste,
die jij ten val wil brengen, heel goed bekend.

Slechts een wenk van zijn handen
breekt de macht van machteloze mensen.
Hier wordt alle kracht uitgelachen!
De Allerhoogste hoeft maar één woord te spreken
om een eind te maken aan de trots van zijn
vijanden, en o, onmiddellijk zullen
de gedachten van stervelingen veranderen.

Toen ze naar de koning hadden geluisterd,
gingen zij op weg. En zie,
de ster die ze in het oosten hadden gezien,
ging voor hen uit totdat hij stil bleef staan
boven de plaats waar het kindje was.
Toen ze de ster zagen,
verheugden zij zich zeer
en ze gingen naar binnen
en vonden het kindje met Maria,
zijn moeder,
en ze vielen neer en aanbaden het
en ze haalden hun kostbaarheden tevoorschijn
en schonken het goud,
wierook en mirre.

Ik sta hier bij uw kribbe
o Jezuskind, mijn leven;
ik kom u brengen en schenken
wat u mij hebt gegeven.
Neem het aan, het zijn mijn geest en mijn denken,
mijn hart, ziel en gemoed, neem het allemaal
en laat het u behagen!

60. RECITATIEF (Evangelist)

Und Gott befahl ihnen im Traum,
daß sie sich nicht sollten wieder zu Herodes
lenken, und zogen durch einen andern Weg
wieder in ihr Land.

61. RECITATIEF (T)

So geht! Genug,
mein Schatz geht nicht von hier,
er bleibet da bei mir,
ich will ihn auch nicht von mir lassen.
Sein Arm wird mich aus Lieb
mit sanftmutsvollem Trieb
und größter Zärtlichkeit umfassen;
er soll mein Bräutigam verbleiben,
ich will ihm Brust und Herz verschreiben.
Ich weiß gewiß, er liebet mich,
mein Herz liebt ihn auch inniglich
und wird ihn ewig ehren.
Was könnte mich nun für ein Feind
bei solchem Glück versehren!
Du, Jesu, bist und bleibst mein Freund;
und werd ich ängstlich zu dir flehn:
Herr, hilf!, so laß mich Hülfe sehn!

62. ARIA (T)

Nun mögt ihr stolzen Feinde schrecken;
was könnt ihr mir für Furcht erwecken?
Mein Schatz, mein Hort ist hier bei mir.
Ihr mögt euch noch so grimmig stellen,
droht nur, mich ganz und gar zu fällen,
doch seht! mein Heiland wohnt hier.

63. RECITATIEF à 4 (S, A, T, B)

Was will der Höllen Schrecken nun?
Was will uns Welt und Sünde tun,
da wir in Jesu Händen ruhn?

En God droeg hun in hun droom op
niet naar Herodes terug te gaan,
en zij reisden via een andere route
weer naar hun land terug.

Ga dan maar! Het is genoeg,
mijn schat vertrekt hier niet,
hij blijft bij mij
en ik wil hem ook niet loslaten.
Zijn armen zullen mij uit liefde
en met zachtmoedigheid
en grote tederheid omsluiten;
hij zal mijn bruidegom blijven,
aan hem wil ik mijn ziel en mijn hart wijden.
Ik ben er zeker van dat hij mij liefheeft,
mijn hart heeft hem ook innig lief
en zal hem eeuwig eren.
Welke vijand zou mij
in dit grote geluk kwaad kunnen doen!
U, Jezus, bent en blijft mijn vriend,
en als ik angstig smEEK:
Heer, help mij!, toon mij dan uw hulp!

Probeer mij maar bang te maken, trotse vijanden,
hoe zouden jullie angst in mij kunnen wekken?
Mijn schat, mijn toeverlaat is hier bij mij.
Hoe woedend jullie ook tekeer gaan,
en dreigen mij volkomen te vernietigen,
kijk toch: mijn Heiland woont hier.

Wat kan de verschrikking van de hel nu uitrichten,
wat kunnen wereld en zonde ons aandoen
nu wij in Jezus' handen rusten?

64. KORAAL

Nun seid ihr wohl gerochen
an eurer Feinde Schar,
denn Christus hat zerbrochen,
was euch zuwider war.

Tod, Teufel, Sünd und Hölle
sind ganz und gar geschwächt;
bei Gott hat seine Stelle
das menschliche Geschlecht.

Nu is er wraak genomen
op de schare van uw vijanden,
want Christus heeft verpletterd
wat tegen jullie was.

Dood, duivel, zonde en hel
zijn volkomen verzwakt;
het menselijk geslacht
heeft zijn plaats bij God.

Nederlandse vertaling: Ria van Hengel

Wat vond u van het concert?

Laat het ons weten!

Stuur een mail naar info@nederlandskamerkoor.nl
of laat een bericht achter op twitter of facebook.

 /nederlandskamerkoor

 @ned_kamerkoor

Blijf op de hoogte

Ontvang maandelijks concertinformatie, nieuwtjes en meer met onze
online nieuwsbrief. Schrijf u in via onze website.

Het Nederlands Kamerkoor magazine verschijnt tweemaal per jaar en bevat het nieuwe
seizoen, interviews en achtergrondverhalen. Vraag het magazine aan op onze website,
en ontvang het voortaan gratis in de brievenbus!

www.nederlandskamerkoor.nl

Nederlands Kamerkoor
Quatuor Danel
Peter Dijkstra chef-dirigent

nederlands
kamerkoor

Lera Auerbach's

Goetia 72

In umbra lucis

I

Het vervolg op het mystieke *72 Angels*, uitgevoerd samen met het vermaarde Franse strijkkwartet Quatuor Danel.

30 januari – 9 februari 2020

nederlands
kamerkoor